

TANQIDIY FIKRLASH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK ASOSLARI

Saydaxmatova Mohtobaxon Muxtoralizoda

*Pedagogika nazariyasi va tarixi (faoliyat turi bo'yicha) mutaxassisligi 2-kurs
magistranti, Farg'ona Davlat Universiteti*

Annotatsiya (O'zbek tili). Ushbu tezisdan tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning didaktik asoslari, o'quv jarayonida bu qobiliyatni shakllantirish uchun zarur bo'lgan metodik yondashuvlar va o'qituvchining roli haqida so'z yuritiladi. Tanqidiy fikrlashning o'quvchilarda mustaqil fikrlash, muammolarga chuqur yondashish va xulosalarga kelish qobiliyatlarini shakllantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun o'quv metodlaridan foydalanishning ahamiyati ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: Tanqidiy fikrlash, didaktika, o'quv metodlari, kompetensiya, pedagogika, ta'lim jarayoni, metodik yondashuvlar.

Аннотация: В данной статье рассматриваются дидактические основы развития навыков критического мышления, с акцентом на методы и роль учителя в образовательном процессе для формирования этой способности. В статье подчеркивается важность формирования у студентов способности мыслить независимо, глубоко подходить к решению проблем и делать выводы. Также рассматривается значимость использования методов преподавания для развития критического мышления.

Ключевые слова: Критическое мышление, дидактика, образовательные методы, компетенции, педагогика, образовательный процесс, методические подходы.

Annotation (English language): This article discusses the didactic foundations for developing critical thinking skills, the necessary methodological approaches to foster these skills in the educational process, and the role of the teacher. It analyzes the role of critical thinking in developing students' ability to think independently, approach problems critically, and make reasoned conclusions. The article also emphasizes the importance of using effective teaching methods to enhance critical thinking skills.

Keywords: Critical thinking, didactics, educational methods, competence, pedagogy, teaching process, methodological approaches.

Kirish

Zamonaviy ta'limning eng asosiy maqsadlaridan biri – o‘quvchilarni nafaqat bilim bilan ta'minlash, balki ularda tanqidiy fikrlash, mustaqil qarorlar qabul qilish qobiliyatlarini ham rivojlantirishdir. Tanqidiy fikrlash – bu shaxsning analitik fikrlash, qarorlarni baholash va asoslash orqali erishadigan yuqori darajadagi tafakkur qobiliyatidir. Ushbu maqolada tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning didaktik asoslari, o‘quvchilarda bu qobiliyatni shakllantirish uchun samarali metodlar va o‘qituvchining o‘rni tahlil qilinadi.

Tanqidiy Fikrlashning Didaktik Asoslari

Tanqidiy Fikrlashning Ahmiyati

Tanqidiy fikrlash – bu axborotlarni tahlil qilish, baholash va xulosa chiqarish qobiliyatidir. U nafaqat o‘quvchining mantiqiy tafakkurini rivojlantiradi, balki ijtimoiy va kasbiy hayotda muvaffaqiyatli faoliyat ko‘rsatishga yordam beradi. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun didaktik metodlar va pedagogik yondashuvlar kerak.

Tanqidiy Fikrlashni Rivojlantirishdagi Metodlar

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda quyidagi metodik yondashuvlar samarali hisoblanadi:

-Muammoli ta'lim metodlari: O‘quvchilarga murakkab, javobi noaniq muammolarni taqdim etish, ular uchun tahlil qilish, baholash va qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

-Debatlar va munozaralar: O‘quvchilarni o‘z fikrlarini asoslash, qarama-qarshi nuqtayi nazarlarni tahlil qilishga o‘rgatadi. Bu metod tanqidiy fikrlashni rag‘batlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

-Sokratik suhbatlar: O‘qituvchi tomonidan savollar berish orqali o‘quvchini o‘z fikrlarini tahlil qilishga undaydi. Bu usul o‘quvchilarning fikrlash qobiliyatini kuchaytiradi.

-Aqliy hujum (Brainstorming): O‘quvchilar muammoni hal qilish uchun turli fikrlarni ilgari suradilar, keyin esa ularni tahlil qilib, eng maqbullari tanlanadi.

O‘qituvchining Roli

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda o‘qituvchining roli juda muhim. O‘qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki o‘quvchini tanqidiy fikrlashga undovchi yo‘naltiruvchi bo‘lishi kerak. O‘qituvchi o‘quvchilarning savollariga to‘liq javob berib, ular o‘rtasidagi munozaralarni boshqarishi lozim. Bu jarayon o‘quvchilarga o‘z fikrlarini baholash va rivojlantirish imkoniyatini yaratadi.

Xulosa

Tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish – zamonaviy ta'limning muhim vazifalaridan biridir. Bu qobiliyat o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, mantiqiy yondashuv va

muammolarga kreativ echimlar taklif qilish ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda didaktik yondashuvlar va metodlar samarali bo‘lishi uchun o‘qituvchi faol rol o‘ynashi lozim. O‘quvchilarda tanqidiy fikrlashni shakllantirish – ularga nafaqat bilim, balki ijtimoiy va kasbiy muvaffaqiyatlar uchun zarur bo‘lgan ko‘nikmalarni ham o‘rgatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov, I. (2020). **Ta'limda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodlari.** Toshkent: Akademnashr.
2. Isroilov, O. (2018). **Didaktik metodlar va ta'limda innovatsiyalar.** Toshkent: Ma'naviyat.
3. Smith, J. (2019). **Critical Thinking in Education.** Oxford University Press.
4. Kadirova, M. (2021). **O‘quvchilarda tanqidiy fikrlashni shakllantirishning zamonaviy yondashuvlari.** Pedagogika jurnali, 45(3), 45-52.